

FÜGGETLEN LAPOK

Megjelennek minden nap.

Az előfizetési pénzek s a lap kezelését illető minden tárgyak a kiadó hivatalhoz (Első magyar egyesületi könyvtárban, 3 korona-utca, 18 sz. a.) intézendők. Bérmentetlen levelek el nem fogadottnak.

Előfizetési felhívás.

Alólírt kiadóságnál előfizethetni

FÜGGETLEN LAPOKRA

a hétfői lappal együtt

egész évre	20	frt — kr.
fél évre	10	" — "
negyed évre	5	" — "
havonként	1	" 70 "

HÉTFŐI LAPOK

irodalmi és tanügyi heti közlönyre külön

egész évre	6	frt — kr.
fél évre	3	" — "
negyed évre	1	" 50 "

IFJUSÁG LAPJÁRA

egész évre	4	frt.
fél évre	2	"
negyed évre	1	"

KÖZHASZNÚ KÖNYVTÁRRÁ

egész évre előfizetés	8	frt — kr.
alálrás az egészre utófizetéssel	50	"
minden írá ára képekkel	10	"

gyűjtőnek 10 példányra egy ingyen jár.

A kiadó hivatal,
3 korona-utca, 18. szám.

EGYHÁZI ÜGYEK.

Pest, jan. 11.

Egy egész ős virágzott már el lapunk pályája fölött, melynek kitűzött egyház-autonomikus iránya érdekében mind ekkorig fájdalom! nem tehetünk egyebet, mint hogy a magyar katolicus közszellem szinte kívánatának számról-számra kifejezést adjunk, s egyházfőinknél zaklatva kérjük egyházi ügyeink gyors, és a korigényeknek megfelelő rendezését.

Mi történt, mi nem történt az eredményeket illetőleg ez érdemben, nem tudjuk. De azt igen is tudjuk, hogy a kath. nép nyugtalanul várja a teendőket; hogy nem győzünk a növekedő bizalmatlansággal ellen küzdeni; hogy hitsorsosaink ostrom-rendszerrel felénk, és abszolutistikus rendszabályoktól.

Mind ennek elejét vehette volna a sajtó és nyilvánosság!

De mindkettőnek csarnoka előtt némán, lefátyolozva léptették el a szép arát, annélkül, hogy arczát láttuk, szavait hallhattuk volna!

TÁRCZA.

A Buddhismus

földrajzi elterjedése és követőinek száma.

II.

E korszakban azonban — úgy látszik — Buddha tanai már Ázsia határain túl terjedtek. Legújabb összehasonlító nyelvészeti és régiségtani buvárlatok arra mutatnak, hogy Amerika, sőt Skandináviába is mentek buddhapapok. A Kr. utáni 5-ik századnak egyik kínai történetírója bizonyos, Chinától távol, a tengeren túl fekvő országok leírásában részleteket közöl a tenyészet és az államszerkezet felől azon megjegyzéssel, hogy a lakosok buddhisták, s mely közlemények csak Amerikának tropikus részére, különösen Mexicóra alkalmazhatók. És valóban találtattak már ezen ország építészeti emlékeinek maradványaiban olyan alakok, melyek sokkal inkább emlékeztetnek buddhistikus építményekre, mint sem esetlegeseknek volna tekinthetők. Norvégiában számos helyeken messzeterjedő romhalmok és alacsony falak találtak, s az ásásat eredményeinek összehasonlítása az indiai és Afghánistáni Stupákkal, s a Tibeti u. m. „imafalak“-kal azon meggyőződésre vezetett tekintélyes szakférfiakat, hogy az északnak ezen emlékeit buddhisták emelték.

A bensülötték történészeinek elbeszéléseiből kiviláglik, hogy a buddhista hittérítők mindenképp előtt azon voltak, hogy csodaszert cselekedetek által maguk iránt tiszteletet és tapasztalataiknak közlése által a földmivelés és mesterségek köréből

Az alatt jöttek a szomszédok munkások, összeültek, és a világ látta, hogy működtek is.

Figyelemmel kísértük az értekezleteket, melyeket mindkét hitvallású evangélikus hazánkiai itt Pesten, egyházi ügyeik korszerű rendezése érdekében tartottak.

Ezen értekezletekről a sajtó rendes közléseket hozott, a nyilvánosság elől nem rejték el a fontos eszméket, s be kell vallani minden őszinte embernek, hogy ott az összes protestans nép közvéleménye ült és tanácskozott.

Telhat ismét megelőztünk. Megelőztünk legalább a közvélemény előtt, mely rólunk mindig azt tartja és helyesen, hogy elkészültünk!

Elkéstünk 48-ban a petitióval, elkéstünk 61-ben 47-tes politikánkkal, elkéstünk ma a népnevelés reformjával, és elkéstünk egyházi ügyeink rendezésével is.

Hosszu, fáradságos utakon járunk, neheztjük dolgainkat, bonyolítottuk a megoldásokat, s a helyett, hogy lefelé néznénk, s ott kezdődik az épület — kupolat rakunk a még föl nem emelt falakra!

A hang, mely ajkunkra kel, erős, de jogosult. S mi mentek akarunk lenni tulajdon lelkiismeretünk előtt, hogy tollunkkal visszaélünk.

Fogadják t. olvasóink egyelőre az említett protestans értekezlet megállapodásainak teljes szövegét:

Kötelességünknek ismerjük a főnebbi pontokról bővebben is nyilatkozni.

1. A mindkét hitvallású evangélikusok a vallásra tartozókra nézve csupán saját vallás felsőbbségétől függően, és 1790 l. XXVI. t. cz. 4-ik § ban világsan kimondatván, hogy a mindkét hitvallású evangélikusok által eddig alkotott, és használatban levő, valamint jövőre alkotandó kánonaik, se kormányzati parancsok, se királyi válaszok által meg ne változathassanak, s hogy őcsász. s apostoli királyi Pelsőge, felügyeleti joga épségben tartásával, érintetlenül hagyván a vallás szabadságot, oly rendet kíván megállapítani, mely azon vallás mind világi, mind lelkesi tagjainak közmegegyezésével legcélszerűbbnek fog tartani; — jövőre is határozatik: hogy patensek, királyi leiratok s kormányrendeletek által a mindkét hitvallású evangélikusok egyház bszervezete s rendezése sem változatható meg: s ilyenek a protestans egyházra nézve kötelező erővel nem bírnak.

Az 1848-ki 20-ik t. cikkben kimondott elvek részletekbeni alkalmazásánál, ugyanannak 2-ik pontja következőképp bővítettik:

- a) az állam irányában.
- Valameddig más főpapok az országgyűlésen ülésel és szavazattal bírnak, mindaddig a két evangélikus egyház püspökei is e jognak gyakorlatába behelyeztessenek.
- Valamint a r. kath. egyházban a háromszori kihirdetéstől, ugy vérokonsági és sógorsági fölmentést az egyház adja; ugy azt saját egyházukban ezental a háromszori kihirdetést illetőleg, a két evang. egyházak esperesei; a rokonsági és sógor-

sági foktól fölmentést pedig a két evang. egyház-püspökei fogják gyakorolni
Az 1848. XX. t. cz. 3-ik pontjához hozzáadatik.

4. A katonai határvidéket vallás szabadság tekintetében mindazon jogok illetik, melyekkel az ország többi megyéiben lakó mindkét evangélikus egyház tagjai s községei bírnak.

5. Az 1848. XX. t. cz. 3-ik szakasza folytán az ágostai és helvét hitvallású evangélikusok egyházi és iskolai szükségletei fedezésére a köz állami pénztárból az országgyűlés által időről időre meghatározandó, s évenként kiszolgáltatandó pénzbeli összeg fizetése elrendeltetvén, az a két evangélikus egyház szabad rendelkezése alá bocsátatik, az általadalmat a felügyeleti jog csupán arra nézve illetvén meg, hogy a pénz valóságos egyházi s iskolai czélokra lett fordítva.

6. Vegyes hitvallású városok és községekben a két evangélikus egyház és elemi iskola, a házi pénztárba befolyó jövedelméből, a lélekszám és befizetett adómenyiségnek, s a más felekezeti egyházi és iskolai czélokra fordított segélyezésnek arányában részesítendő.

A vegyes házasságok kérdésében:
1. Az elbocsátó levelekre nézve (litterae dimissoriales) vegyes házasságoknál valláskülönbség miatt, a háromszori kihirdetést megtagadni nem szabad; ha az megtagadtatik, a világi hatóság felbatalmaztatik a dispensatio kiadására, mely mellett bármely fél papja által az esketés megtörténhetik.

Ha pedig a háromszori kihirdetés megtörtént, de a dimissorialist az illető lelkész kiadni vonakodik, a felek két tanu jelenlétében nála megjelenvén, kéri az elbocsátó levelet kiadását, melynek megtagadása esetében azon kérdés intéztetik hozzá: vajon jelentet-e be törvényes akadály, vagy sem? s ezen kérdésre adott vagy megtagadott válaszból bizonyítványt adnak, mely az elbocsátó levelet tökéletesen pótolja, s a netalán följelentett akadály eltilkolásáért az azt tevő pap hivatalvesztéssel bünhődik.

2. A gyermekek nevelésére nézve vegyes házasságoknál a gyermekek mind apjuk vallását követik; ennek áttérése esetében 12 évet meghaladott gyermekek az apának előbbi vallásában meghagyandók; a 12 éven alóliak pedig az atyával együtt áttérhetnek tekintetnek. Törvénytelen származású gyermekek anyjuk vallását követik. Törvényesítés esetében, történt legyen az utólagos házasság, vagy fejedelmi kegyelem útján, a 12 évet meghaladott anyjuk vallásában meghagyandók; a 12 éven alóliak pedig a törvényesítő apa vallását követik.

3. Bármely néven nevezendő vallásos térítvények — reversálisok, — teljesen eltöröltetnek s ugy multra, mint jövőre érvénytelenségeknek nyilatkoztatnak.

4. Az áttérésre nézve: bármely vallásai áttérés esetében az 1848. III. t. cikkben megállapított mód és eljárás szigorúan megtartandó, s ki így áttért, annak minden eszelekvényei azon egyháznak tana szerint itélendők meg, melybe áttért, és arra az elhagyott egyház tanai többé semmiben sem kötelezők.

5. Vegyes házasságok s válópörökre nézve:
a) Jelen törvény kihirdetéseől támasztandó válóperek protestansok között, mindenkor a protestans egyházi hatóságok illetékessége alá tartoznak s a világi bíróságok e tekintetbeni illetékessége megszűnik.
b) Vegyes házasságoknál a felek szabadon

összekelhetnek akár a völegény, akár a menny asszony lelkésze előtt.

c) A vegyes, ugy szinte más vallásra áttérés által később vegyessé vált házassági válópörök, az alperes hatósága előtt intézendők el; ha tehát az alperes protestans, a protestans consistorium vallása elvei szerinti válópörök alapján kimondja saját felére nézve a végeiválást; az illető más vallású egyházi törvényszék pedig saját felére a hit elvei szerinti elvállást.

d) Ha pedig az alperes más vallású: a protestans fél följosogitattik a más vallású félre nézve ágy és asztaltól elválasztás esetében, a házassági kötelék teljes fölbonrtására és új házasságra lépésre, ha ezen ágy és asztaltól elvállást kijelentő más vallású egyházi törvényszék ítélete hozatala után a protestans egyházi törvényszék is megvizsgálván a pört, az elválasztás okokat elvállalván, melyekben protestans hitelvek szerint tökéletes elvállásnak helye van.

e) Mindkét házastársnak más vallásról protestans vallásra áttérése esetében erendendő válópörök a protestans egyházi hatóságok által intézendők el; mindkét félnek protestans elvek szerint új házasságra lépése mellett.

6. Iskola az egyetemek, — özművészeti vagy más országos intézeteknél, — a hittani székeket kivéve, — hitfelekezeteit tekintet nélkül, töltdendők be minden tanszékkel.

7. Temetők, harangozás. Vegyes vallású községekben, hol külön temető, vagy harang nincsen, a közösséget akadályozni nem szabad; hanem mindeutánt a teljes viszonsosság megtartandó.

8. Az 1848. XX. t. cz. 9-3-ik ponton akként bővítettik: hogy a magyar egyházról a tábori lelkészségbe lépett papok az illető hivatali szerinti legidősb magyarországi superintendens felsőbbsége alatt állnak, s az egyházi életre vonatkozó tudósításait annak évenként bektüldeni kötelesek.

9. Ünnepeket illetőleg: az 1848. XX. t. cz. 2-dik § a szerint a vallás felekezeteire nézve a tökéletes egyenlőség és viszonsosság kimondatván, — egyik vallás felekezeteinek a másik felekezeteinek ünnepeinek munkaszünettel megünneplésére semmi szin alatt nem kényszeríthetők.

POLITIKA, KÖZGAZD., PÉNZÜGY.

A balközép programja.

Mig mi megkezdték fejtegetéseinknek azon stadiumhoz jutottunk, hol a végki-lönbséget kell kikutatnunk, már a Hon és P. Napló is erőködtek kikutatni azon elvkülönbözéseket, melyek a balközépet a többi pártoktól kiengesztelhetlenül elválasztják.

Jókai ugyan egy feltevést, egy ké-telyt talál csak, mely nem is fordulhatott meg a balközép eszeágában sem, miután csak nemrég oly túlvitt élességgel védte a megyék állását; az elavult formákhoz kötött közigazgatás' alatt tehát a megerendszert nem értheti a program.

Mi a Hazánk és Hon árnyalatai közt igen is értjük a különbséget, s ezt

Chinának, belefoglalva Tibetet és a mongol sivatagokat, kerek számmal 400 millió lakosa van, Japánnak 35 millió, az indo-chinai félszigetnek mintegy 17 millió s az ind Archipelnek 80 millió.
Ezen 533 milliónak 2/3-át, vagyis 340 milliót Buddha hivei tesznek. Ehhez járul Ceylonból 2 millió, Bhutanból 145,200, Sikkim és Nepalból 550,000, Spitiából 1607, Ladakból 170,000; a Buriátek 190,000, Kirgizek 82,000 s a Kalmúceknak 119,162-en. Az általános összeg 341 1/4 milliót tesz, Hasonlítsuk össze ezekkel Dietrici után — az e tartományokban lakó keresztényeket:
Római katolikusok 170,000,000
Protestansok 89,000,000
Görög hitték 76,000,000
Összesen 335,000,000

Valamennyi buddhista országban aránytalanul nagy a papok száma, oka ennek a Lama k' adómentessége, és benye életmódja, valamint annak szükségessége, hogy a népesség szellemi kifejldése meggátoltassék, nehogy az befolyásuk alól magát fölzsabadítsa. Mert tévednének, azt vélné, hogy a mongol népfaj nem képes magas szellemi fejlettségre.

Ellenkezőt bizonyítanak már számos többnyire vallásos tartalmu irott emlékek, melyek szenvednek ugyan a nemzetek gyermekkorának közhibái, a dagályos irmodor — és a természetellenyének téves megfeszítésében, de az anyagnak logikai elrendezése és a szerzők pozitív ismerete által gyakran meg-lépnek.

Közlő: Molnár Antal.

* Lama, helyesebben Olama (a b. a kifejtésben el-hagyatik) tulajdonképen felügyelő, elsőjárót jelenti; tisz-teletből azonban valamennyi pap e nevet viseli (Lásd: Buddhismus Tibet, 156 lap.)

bizalmat és hálát keltsenek föl. Így Sanang Setsen mongol történetíró*) beszéli, hogy az ind papok-nak, kik a 7-ik században Tibetbe mentek, le kellett győzni azon gonosz szellemeket, melyek útjai-akat elállították, s hogy ők utmutatásuk által a bitűös szavak és mondatok használataiban, valamint a csodás buddha-képek segítségével nagy mértékben elő-mozdították a tibetiek jólétét. Mindezeknek ér-telme egyszerűen csak annyi, hogy az urakat meg-javították, és helyesebb gábnatérmeleli mód által a földnek termőképességét növelték. Hasonlót ol-vasunk Nepal és Kaschmir történetében is; a Buddhismus első apostola ott a Kathmandu és Szi-nager völgyeket kiszárítás által tette használható-vá, elvezetvén egy sziklacsatornán a völgyet be-töltő vizeket.

Indiában a Brahmanismus az új tan hirdetői erőyes föllepéseinek daczára sem irtatott ki telje-sen, és Brahma hivei soha sem szűntek meg vallá-suk visszaállításán munkálni.

Időszámításunk 5 dik évszázadától fogva a Brahmanok hatalmát ismét terjedni látjuk; a 11-ik században találunk még Buddhistákat Benares-ben, a Ganges mentében, a 12-ik században Gud-schirat tartományban; azóta azonban India száraz-földjéről teljesen eltűnt; látszanak Buddha hivei. És épen ez, t. i. a Buddhismus kiszorítása ősha-zájából, okozta egyszerűen azt, hogy valláslelveik-kei a művelt Európa csak a legújabb időkben is-merkedhetett meg. Bizonyosságnal annak, mennyire ismeretlen Buddha tana még az indiai benszlöt-tek előtt is, fölhozzuk a következő esetet: Midőn Hodgson Nepal-nak több sanskrit nyelven írt mun-kát talált, a Ganges sikkjain lakozó Brahmanok e fölött rendkívül csodálkoztak, s kezdetben alig akarták elismerni ezen, a Buddhismus ismeretere nézve annyira fontos leleteknek valódiságát. Kö-

zép ázsia klostromainak könyvtáraiból részint eu-rópai, különösen orosz tudósok fáradozásai, részint az ázsiai társulatok által már sok, gyakran terje-delmes könyvek jutottak London, — Pétervár — és Párisba, melyek vagy az eredeti sanskrit nyelven írvák, vagy siberi, chinai és mongol fordításokban maradtak fonn. E szent iratok korát illetőleg meg kell jegyeznünk, hogy legnagyobb részük a kor előtti és utáni két-két századból származik. Ceylon-ban írásbeli áthagyományozás a kor előtti első századból maradt fonn „pali“ nyelven; a Himalaya északi tájairól pedig egy századdal később, egé-szen függetlenül az előbbiétől. *)

Korunkban Buddhistákat találunk az ind szig-etenger és Ceylontól a Baikal tóig, és a Kaukaz bérzeitől Japan-ig, vagy fokokban kifejezve a 7°—55° ész. szélesség és 65°—160° keleti hossz. között (Ferró tól). Az ekként körvonalozott tájakon azonban csak kevés terület valja kizárólag a Buddhismus, China, az indo-china félsziget és Japan lakóinak mintegy 2/3 a Buddha vallását kö-veti; Ceylon, Tibet, a mongolok birtokai, a Hima-laya területek, Bhutan, Sikkim és Spiti kivétel nélkül. Ide járulnak még Sibériában a Buriát-ek s Európában az alsó Volga sikkjain lakozó Kal-mitek és Kirgiz népfaj. Legkevesebb buddhistá-találunk az ind szigeteke-n. Legbiztosabb adatokat köszönhetünk e tekintetben Dietrici-nek **), ki ez ügyben kritikái pontossággal járt el.

*) Nem lesz fölösleges megjegyeznünk, hogy az írás használata Indiában nem oly régi, mint az a Vedák ma-gas korából gyaníthatók. Pöniczia és Görögországban a betűírás sokkal korábbi időkre viheto vissza, s a Kr. előtti 3-ik század indiai fölirtatainak összehasonlító tanul-mányozása azon megl-pí eredményre vezetett, hogy az itt használt írás-jegyek utánzásai a Pönicziai alphabe-tumnak, s valószínűleg az indison fölhozozó kereskedők által hoztakak ide.

***) Lásd: Petermann's geographische Mittheilungen 1858.

*) Lásd különösen. Holmtoe. Traces de Buddhisme en Norvége. Paris. 1857.

*) Történeti művét a keleti mongolokról Schmidt, pé-tervári tanár fordította le.

elégge jellemeztük is, a mint jellemezték más lapjaink is.

Mi a Hazánk pártjának diadalát a képviselőházban ha nem óhajtjuk is, de nem is féljük, mert következménye nem lehetne más, mint — miniszterválság.

Ellenben a Hon pártjávalatának diadalától irtóznunk, mert az kiszámíthatatlan bonyadalomban meríteni az országot, miután következménye más nem is lehetne, mint — alkotmányválság.

Ezt minden hazafi értheti tisztán, s bizony e két árnyalat közt nem lesz nehéz a választás minden ellenzéki tagra nézve a választók sorában. A kérdés egyszerű s világos:

Akar-e valaki az adott alkotmányos alapokon a nemzet önállóságának s függetlenségének megszilárdítására s teljes kifejtésére hatni? vagy

Akar-e alkotmányválság útján mindent kockáztatva, mindent tényleg nyerni — de tényleg veszíteni is? ez a kérdés.

De a mint kézzelfoghatónak látjuk az elvkülönbséget az ellenzék két töredéke közt, úgy bevaljuk gyarlóságunkat, hogy azon válfal felfedezésében kevésbé vagyunk ügyesek, mely a balközépet a kormánypárttól egészen teljesen el különválasztaná.

Erre vonatkozólag az elemzés alatti programban csak ezt találjuk:

„Ugy látjuk, hogy kormányunk a tért — a törvények által kijelölt tért, önállóan szabad hatáskörét — mostanig sem foglalta el, és nem követi tisztán szabadelvű demokrat irányt; azt hiszi, hogy az ország anyagi érdekeit virágzásba hozhatja az elavult formákhoz kötött közigazgatással, s a közéletet a régi téveszmékké.”

Ezenyit és nem többet, találunk a programban, mi a végülönbséget kifejezné.

Mind ez vad a kormány ellen, mely végkép a többségtől eltérő útra is tévedhet, mint erre elég példa van, de a törvényhozás körébeni pártoszlások motivuma csak a politikai irányok közti lényeges eltérés lehet.

A mit a program elmond, az indokolhat kormány-módosulást, de nem a többség politikai irányának megdöntését, mely ellen a program maga szót sem emel, jogosan nem is emelhet.

Mi a monddok vagyunk, mit már octob. 3. és 5-én lapjainkban elmondottunk „Eltérő irányok”-ról, miképp politikai téren hiában keres ma elfogadható positiót, ezt nem talál, s ez a dolgok természetében fekszik.

Kimondottuk már akkor, hogy politikai kérdések terén a deákpárt hozzáférhetlen foglaljon egészen a gyakorlat — azaz a végrehajtás-terén positiót.

Valóban a programban foglalt végülönbség csak is a végrehajtás körébe vágó eltérést jelel meg, melyért még nem is teszi nyilván s határozottan a többséget felelőssé.

Mi a térválasztást csak helyeselhetjük, annyival inkább, mert mai viszonyaink közt más positiót lehetlennek tartunk; de midőn a balközép e positiót elfoglalja, óhajtunk kelle, hogy ezt először határozottabban, markitabban s ugyszólva kirívóbban fejezze is ki, másodsor, hogy általánosan elmondott kifogásainak támogatására néhány meggyőző tétel is csatloljon.

Azon a téren, hol egy párt saját létezésének indokait számlálja fel, nem tartjuk ma elégné általánosságban szólni, a cselekvés terére lépő pártnak, hogy hódítson, elégtelenségét nemcsak általánosságban kell kifejezni, de megjelteni bár néhány tételben is ezeknek specielis okát s láttatni azt is, mit várhatunk tőle jobbat s üdvösebbet a hazára nézve.

Ezen hiánya a programnak valóban kár, mert e miatt minden tájékozással lehetetlen.

Különben bevárjuk türelemmel, nem messze vasárnap csak 24 óra s akkor, midőn olvasóinknak lapunk kezébe jut, már „Hazánk” megindult, s mi specializálva fogjuk benne feltalálhatni azt, mit most hiában keresünk.

Hol az egész csak abban rejlik, hogy kissé erősebb legyen a kormány az önállóság kivívásában, demokratább irányban, és dobja el a mult téveszméit s elavult formákat — mindez még nem gyökeres javíthatatlan baj, ezen kis esapolás, és vérfrissítés teljesen segíthetne.

Mi óhajtásunk csak az, hogy a megnyert közjogi alapot, mely nem örökös, nem bevégtett, örizzük meg akként, mint józan ember megnyert positiót nem ad fel.

Ha nemzeti önállóságunk ormára akarunk jutni, megengedjük, hogy még ott nem vagyunk, de mert egyszerre nem értük

a tetőt, ne üljünk a völgyben, de a megnyert magaslati pontot örizzük meg.

Ez legyen szent mindnyájunknak, mert törvény s pedig népek pactum conventum, az első, mely ezen államesoportokból álló birodalomban köttetett. És mi adtuk ezt a többi népeknek, ne mi legyünk rombolásában az első.

Sorsunkat nem magunk intéztük eddig, ily képzelt ember tényleg közöttünk, ki azt higgye.

Az európai fejlemények elutasíthatatlan folyama vitt oda, hol ma állunk.

Nem a mi dolgunk a jövőt anticipálni, minden időnek és nemzedéknek meg van a maga feladata, mit oly kevésbé utasíthat el, mint mi jogtalanul anticipálunk.

A most sebes fejlődésben lévő alakulási áramlásnak nagy tengerén evezünk mi is, mint a többi népek. Ha annyiszor megromogtunk kis bárkánkkal az elmerülés veszélye nélkül haladunk tovább, s azon szirteken keresztül segítjük, melyeket éppen a jelen percz utunkba ejt, mindent megtettünk, mit tölünk az utókor jogosan várhat. Mert bizony e kor embereire sokszorosan több jutott, mint elődeinkre s adja az ég — utódainkra is.

Bánya-iparunk.

Ha van valami hazánkban, mire kiváló gondot kell fordítanunk, ez az ipar meghonosítása, vagy ha úgy akarjuk, megnemzetesítése.

Ez nem azt teszi, hogy forgírozunk az ipar kifejtését, vagy hogy azt magyar kezekben akarjuk különösen látni, s ez azon megmagyarosítani, mert ez önkényes fog következni, mihelyt az ipar valószínűleg érezend a magyar ortalom jótékonyágát.

Nem szemrehányás, mert nem tehetünk róla, de tény, miképp a magyarság a földmívelésen kívül mire sem adta magát, az ipart, a kézművet egészen idegeneknek engedte át, s ebből fejtett, miszerint az ipar létezését jobbadán ignorálta is.

Pedig már azon körülmény is, hogy földmívelő ország vagyunk, felette fontosá teszi nálunk az ipar meghonosítását, az az különös gondozását és kiváló ápolását.

Hozzájárul ehhez hazánk földének azon különösége, hogy gazdag termő térségeinket nagy kiterjedéstű hegyvidék övezi körül, s e vidékek kiválólag iparra vannak hivatva, s mint ilyen természetű vidékeinknek legfontosabb fogyasztói.

De mielőtt az ipar további nagyobb mérvű kifejtésére szükséges intézkedések s szükséges segéd-eszközök megszerettetnénk s annak korszaka bekövetkeznék, mindenekfelett szükséges a létező ipar gondviselése és megmentése.

És az ipar terén alig van Magyarországon valami, mi számottevő, s melyben hazánk bizonyos rangot vívott volna ki magának, mint egyedül nemzeti bányászataunk.

E haladó korban, hol az emberi szorgalom mindenttű nagy vágású lendületet vívott ki magának, a mi nemzeti iparunkat, melyben nem régen még más népek előtt egynemely ágában példány voltunk, ép ellenkező esapás érte, s most majdnem mindenttű a szomorú banyatlás és pusztulás képeivel találkozunk.

Vasiparunk Ausztria vámrendszere által, bevonatott a világ versenyébe a nélkül, hogy erre előkészítve lett volna, s a nélkül, hogy a szükséges eszközökkel az állam saját iparának segélyére lehetett volna. Ennek természetes következménye, hogy nagy része halálos esapást szenvedett.

De ebben Ausztria vámrendszerét csak annyiban lehet okolni, hogy készületlen állapotban egyszerűen nyitotta meg a szabadabb verseny sörmpóit.

Stájerország vasipara még nyomorúságosabb sorsra jutott mint a miénk.

Ma már ott állunk, hogy vasban a külfölddel versenyeznünk kell. A külföldi vasipar pedig a kifejlett köz-kedési eszközök mellett igen olcsó anyagokkal s igen olcsó tőkével igen nagy felszereléssel dolgozik, s ez által annyira olcsóvá tette a termelést, hogy uralkodik a versenyben.

Hogy ezen termelési fejlődés eredményeiről némi fogalommal bírjunk, elég legyen itt csak egy ezükket felemlítenem:

A vasutisnek ezelőtti belöldi ára 15—16 ezüst forint volt mázsánként, s ezeket csak nagyobb felszerelésű gyárak készítették s aránylag a legközönségesebb vasportekákhoz minő kerekreke a rudvas stb., melynek ára 9—10 frint volt, nem is volt drága készítmény.

Belgium még 1865-ben a kassa-oderbergi társulat számára ajánlatot tett vámmázsánként sineket kiállítani 7. mondó h é t frankon, tehát mi pénzünk szerint 2 frt 80 kron.

Ezenyre vitte a külföld iparának óriás fejlődését azon eszközök gazdagságával, melyek rendelkezik. S mióta a verseny szabadsága naponta inkább tért nyit a külföld benyomulásának, segéd-eszközökünk elégtelensége mindinkább nehezebbé teszi a meglévő gyártelepeknek a fennállhatást.

(Folytatjuk.)

Statistika. A bécsi postaigazgatóság hivatalos kimutatása szerint a bécsi főújság expedíciójánál az 1867-iki évben 18,092,202 újság szám adatott szétküldésre; összehasonlítva ez összeget az 1866-iki eredményvel 1867-ben 154,385 db. újsággal több küldetett szét.

KORMÁNYZATI ROVAT.

Azon válság, mely a baloldal sorait megszakasztá s az egy csoportból kettőt csinált, alig bír valamire mélyebben kiható következzésekkel, mint — kormányunkra.

Kiváltak az ellenzék azon tagjai, melyek a pártban jobbadán kiváló nyomatékkal bírtak, a párt legkiválóbb neveit olvassuk a kihirdetett új program soraiban s nem kellene ismerünk az emberi természet gyarlóságait, ha kihetnők, hogy ez osztlásban a régi ellenzék minoritása van.

Valamennyi eddigi eljárásán az ellenzéknek meglátszik azon nyög, melyet az antagonizmus egymásra erőtet, egyik pártjávalat eljárása sem lehetne correct.

De a mint ez osztlást kényszerítésnek tartottuk s rég óhajtva megjósoltuk, úgy azt is előre mondtottuk, hogy egy józan, alkotmányos, activ ellenzék a deákpárt ellenében nem lehet positív elvek terén positiót, ezt csak az adminitratív eljárás mezején keresheti.

Ime megtörtént. Az ellenzék szóval sem szól az országgyűlési többség politikai irányai ellen, de egyenesen és világosan a kormányzat ellen formál frontot.

Ez az országnak mérhetlen nyereség; de még a kormányunk is.

Mi fejenkint közelről ismerve miniszteriumunk tagjait, csak mély tisztelettel és sympathiával vagyunk eitelve minden gondolatunkban, mely feljök fordul.

Az első magyar miniszteriuma a nemzeti nagyságok miniszteriuma volt, s ez volt veszedelme.

A mai miniszterium a senki által nem kétségelt legjobb akarat, hazafihűség, önmegtartóadó kötelességérzet, egytittartás miniszteriuma; de sokan azt mondják felőle: „Zu viel des Guten, weniger des Nöthigen“ s gr. Széchenyi a megdicsőült azt fogná mondani róla „igen kevés daemona van.“

Pedig Isten úgy akarta, hogy az emberi működés harmoniájában ezen ingrediensnek is nevezetes szerepe legyen és tényleg fontosabb, mint sok ember gondolja.

S az embernek e daemona egy tulajdonában manifestálja magát, melyet a magyar oly igen találóan: „életrévalóság“ s az ily embert „élelmének“ nevez.

A másik, mire az embernek szüksége van, kivált magas állásban, nagy dolgok terheit hordozva vállain a — szerencse. Sors bona, mi aliud.

Azon terhet, mi egy miniszter vállain hever, egymaga nem hordozhatja. Mi kizárólagosan illusió nélkül az övé, az koránsem a hatalom, az csak a — felelősség.

A hatalom gyakorlatában osztozik még a fogalmazó is, a felelősségekben csak a miniszter. Ezért kell sok szerencsésének lenni a — választásban.

A túlszigorú inpractiens rideg emberek ugyan e szerencsét tapintatnak szeretnők elkeresztelni, de világosan tévednek, mert nálunk a kormányzati ügyesség széles körben oly ritka tulajdon, hogy ma még, hol készült emberek teljesen hiányzanak, minden szemelés csak reményeken alapul s a remény mindig csalfa és vak.

És ha egyszer a balfogás a választásban megtörtént, s ismét a legjobb intenciók hibáival áll a miniszter szemben, csak az tudja, a ki próbálta, mit teszen szigorúnak lenni a legjobb akarat, legbuzgóbb szolgálati készség s az erőködés hibái ellen.

Igy szenved aztán az ország az emberi szív legnemesebb gyarlóságai által, és e bajnak csak egy orvosága van.

Értelmes, tevékeny és firtge ellenzék. Mi ismerünk minisztert, kit az egész nemzet mély tisztelete oly méltán kísér, ki ha minden lépést, mit osztálya tesz, egy tevékeny ellenzék szigorun ellenőrző, már okvetlen kilencz-tizedrészt személyzetének okvetlenül utnakbocsátott volna azon tévesztésekért s balságokért, melyeket elkövetnek.

Sőt kötelességek vagyunk az igazság iránt kimondani, miképp azok is bona fide teszik, s alig tudják, mit cselekesznek.

És ez éppen az adminitratív ellenőrző ellenzék hiányának természetes következzése.

Ily ellenzék ennélfogva nélkülözhetlen magára a miniszterre nézve, mert közelről megismereti saját embereivel, kik az ő felelősségére működnek.

De ha valamire ez országban s éppen most szükségünk van, éppen ezen ellenőrködés az, mert ebből kettő következzethetik szükségkép:

Pótolja a szerencse hiányát a választásokban. Hozhat a kormányzásba jóval többet azon ingrediensből, mi ma még annyira hiányzik — a daemona-ból.

Levelezések.

Vértesaljáról, jan. 8.

Tekintetes szerkesztőség! Lapjaink most és régebben szóba hozták a Sz. István társulat gyökeres reformjának szükségét. Az indítvány nekem annyival is inkább tetszik, mivel a gyakorlati élet nagyon is érzi, hogy a sz. István társulat részéről döntő előnyök nem kap.

A látszólagos hanyatlás e társulatnál, magának a társulatnak kiadványain, működésén, szervezetén, gyűlésein oly kirívó alakot mutat, hogy még a hidegebb vérű kebel is elszomorodik annak látásán.

Jelen voltam én is a társulat legutóbbi nagy gyűlésén, de úgy tapasztaltam én, és velem úgy tapasztal a sok őszinte tagtárs, hogy a nagygyűlés feladatának oly kevésbé felelt meg, mint maga a társulat; s hogy a kath. sajtó ez érdemben, csak dicsérettel tudván szolgálni az egyháznak elmulasztotta szigorú kötelességét.

Valóban olvasva lapjaink által hozott jelentéseket az idej nagy gyűléseiről, ki szemtanu nem volt, elhísz, hogy az valami colossalis eredményeket hozott — pedig az egész csak hírlapi füst.

Az jó lelekkel állíthatom, hogy az így gondolkodók száma ezekre halau, s hogy a Sz. István társulat radikális reformja a közvélemény előtt megdönthetetlen feladatnál áll a legközelebbi napoknak.

E czélra a sajtót fogjuk igénybe venni. S mert megvagyok győződve, hogy legio azok száma, kik a társulat reformjának ügyében felszóllalni fognak, minek következzében úgy hiszem minden oldalú megvitatást fogunk a különféle felszóllalásokban olvasni: én ezennel csak egy tárgyról akarok nyilatkozni.

A sz. István társulat német lapot is szerkeszt és kiad. De a kik a lapot ismerik, nincsenek azzal megelégedve. Sőt az alelnöki beszéd is úgy szól arról, hogy biz az kárára van a társulatnak. De hát miért van kárára? És ha csakugyan ez az eset, nem tud e bajon segíteni a társulat? Valóban meglepi az embert ama tunya indolentia, mely saját enyészét tőlentli nézi, s csupa békeszeretettől hagyja veszni a jó ügyet.

Nincsen annyi bátorsága a társulatnak, hogy e lapot vagy megszüntetné, vagy pedig a lapon változást tenne. Azon közgyűlés, mely a kath. napilapot az előbbi szerkesztő ur kezéből kiverte, mert annak hiányos szerkesztését belátta, a Kath. Christ szerkesztését a régi kezekben meghagyta, csupán azért, hogy a szerkesztő érzékenységet ne sértse. Nem akarok részletességekbe bocsájtkozni, hisz mindenki, a ki e lapot látta meg van győződve szavaiknak igaz voltáról, mindenki látja, hogy nem tollal, hanem ollóval szerkesztetik; de meg van győződve a tiszt. alelnök ur is, ki utolsó közgyűlésen a német lapnak beszűntetését javasolta.

Mi volna itt most czélszerűbb a lapot megszüntetni e, vagy megváltoztatni? Ez a kérdés, mert így tovább nem maradhat.

Alelnök ur indítványa a lap megszüntetését azzal indokolja, hogy a társulatnak kárára van, kárára van pedig, mert hiányzanak az előfizetők. Ez nem elegendő indok szerintünk a lap megszüntetésére. Miértis szerény megjegyzéseket szándéknunk itt tenni.

Midőn évek előtt a pesti német ajku protestánsok egy heti-lapot megindítottak ezen czim alatt „Der Christ“, nyílt volt annak tendenciája. Ezzel szemközt a katolikusok a szerény, már is végonaglásban működő „Kath. Christ“ indították meg. Ez születésének oka s egyszerűsége története.

Volt ennek keletje, voltak előfizetők, midőn azt egy Nogáll, Krotky szerkeszté. — Ez volt a lapnak férfikora s Krotky alatt majdnem Budapesten volt annyi előfizetője mint annak jelenleg egész országban van. Hol keressük tehát a hibát, ha most előfizetője nincsen? S mert előfizetője nincsen, szükségeseznek találja a t. alelnök ur annak megszüntetését?

Vajjon azon szükség, mely a lapot megszüntette, most már megszűnt, vagy plane feleslegessé vált? Hazánkban 6—8000 tisztá német ajku plebánia van, melyeknek híveit katol. néplap nélkül hagyni nem lehet, különben a katolikus lapokat lesznek kénytelenek olvasni. Azt sem mondhatjuk, hogy a Sz. István társulat exact magyar társulat, s magyar társulat minék adjon ki német lapot? Tehát a társulat nem katolikus, nem általános? A hol pedig szükségéről van szó, ott a katolikus különböztethet még német s magyar között? Vajjon a társulat, mely „jó és olcsó könyv kiadó társulatnak megalakult“, csak magyar társulatnak alakult?

De erre azt fogja egynemely mondhatni, hisz Bécsben s külföldön van elég jó és olcsó lap, mely ezen hiányt Magyarországon pótolja.

Igen helyes, de azon lapok ott Bécsben, Regensburgban stb. a német nép jelleme és szükségzeihez alkalmazkodnak. Nálunk pedig más irányzat, más életmód, más fogalmak szerint él a nép, ezeket pedig csak specielis territorialis lap elégítheti ki. Am hiszen mit látunk a politikai téren?

Van elég német lap Bécsben s külföldön, minek

tehat a két Lloy Isten még hány hogy az öreg azon pol. tere, zai lapoknak al

Nem hisze lapunk szükségnek, hanem meg szükségét be egyedül a sz. kebliségről vad akarna életbelé dana, ezéjlatól új rést nyitván.

Mint hogy t sőt nem akarom szonyok kívánj foglaljunk s mi magunkat, sze Christ szí j on a társu lenü oktat lapot, melyr felkéréndő, ki e illetőleg annak nézve egy jav czélra kijelölén

Ez csekély közé tartozom, zunk javát szív kesztőség nem tételétől, sőt demben leendő

Elmondott hozás termel tevékenysége menekült.

Ott történi sok s készül a rendezve, a gy

Mindenesé uje mozgalma ben is megbesz Ezen alak tok a sajtóköz szonyba lépni.

A Pesti Gusztáv ur, ez tetést garant individualitása

A Hon k selte az összes egy töredékét.

A mostani ben legalább, által közvetlen felett a párt d pártnézet s tul

Igy támad za d un k, mi közönye, mely ban s magát n György tábo

E testület irányja a közgy irányát is egy

E közöny két sem képvis sának különbö testület áll, s pártlapok, me lanak.

Nyomadá szik, s mert k független, de selője, s em nem igoró!

E közlő, ségbe hozni a fogva óhajtjuk gében a mi néha, s mint p kezekkel.

Minden jó juthattunk bir vebben.

Másik lap épen ma meg lőnye.

Ennek m merkedtek ál figyelemmel k

Mi ebben megjelenni, m lis érdekek k alapot nyerne összeolvadnak nyujtanak.

Ehez még *) Tesszők deklett társulat hasábjait kész eserek száma

tehat a két Lloyd, a Pester Journal, Spiegel s tudja lsten még hány német lap? Mert ne gondolja senki, hogy az öreg Pesti Napló egyedül vezetett oda azon pol. tere, melyen állunk s hogy a német hazai lapoknak abban nem fontos érdekük van.

Nem hiszem, hogy valaki legyen a ki tehát lapunk szükségét nem e szegény „Kath. Christ” nek, hanem egy derék katolicus német lapnak szükségét be nem látja; ennek létesítése azonban egyedül a sz. István társulattal függ, mely szükségletéről vádolhatják, ha azt mert német, nem akarna életbeléptetni, katolicus jellegéről lemondana. Ezáltalól mesze eltérne s ellencünknek ismét új rést nyitván.

Mint hogy tehát a Kath. Christ megszüntetését nem akarom mert belátom, miszerint a jelen viszonyok kívánják, hogy minden talpalatnyitért elfoglaljunk s minden becsületes fegyverrel ellássuk magunkat, szerény indítványom ez: a „Kath. Christ” szünetessék meg s helyébe adjon a társulat egy új német kath. szellemű oktató s mulattató családi heti lapot, melyre név egy alkalmas szerkesztő felkérendő, ki egyszersmind a megindítandó lapot, illetőleg annak kiállítására, ezüvére, tartalmára név egy javaslatot adjon be, mely felett egy e célra kijelölendő bizottmány határozand.

Ez esekélységemnek nézete, minthogy azok közé tartozom, kik nemcsak a társulat hanem egyházunk javát szívőkön hordják. Ugy hiszem a t. szerkesztőség nem tagadja meg lapját e sorok közzétételét, sőt helyet fog engedni, bármely az érdeemben leendő észrevételeknek. *) B. y.

LAPSZEMLE.

Elmondottuk t olvasóinknak, hogy a törvényhozás ternei bezárván, a politikai élet minden tevékenysége a központon a napisajtó mezejére menekült.

Ott történnék most az alakulások, elvtisztaások s készil a keret, melyben a pártok magukat rendezve, a gyakorlat terén mozogni fognak.

Mindenesetre egyik jelenséget, mely fontos és új e mozgalmak közepette, nem feledhetünk bővebben is megbeszélni.

Ezen alakulásokban kezdenek politikai pártok a sajtóközeggel, mely képviseli, egységes viszonyba lépni s összeolvadni.

A Pesti Napló tulajdonosa kiadója Emich Gusztáv ur, ez képviseli a deákpartot, e képviselést garantirozza b. Kemény Zsigmond individualitása.

A Hon kiadó tulajdonosa Jókai, ő képviselte az összes balközépet eddig, most annak csak egy töredékét.

A mostani alakulásoknál a párt maga, vezetőiben legalább, tulajdonosa a lapnak s munkássága által közvetlen irányadója is s e felett t. i. az irány felett a párt dönt, s nem támadhat összeütközés a pártvezet s tulajdonos elve közt.

Igy támadt ez év utolsó napjaiban a Szabadunk, mint politikai napilap s egy testület közlönye, melyről már többször szólnunk lapjainkban s magát mint egyenlőségű kör, Klappk s György tábornoek elnöksége alatt inaugurálta.

E testület bir működő osztályokkal, s ezeknek irányát a közgyűlés által megrostálván, adja a lap irányát is egyes előforduló esetekben.

E közlöny, ha a közéletben létező pártok egyikét nem képviseli is, de mögötte az ország fővárosának különböző osztályainak gyűléseiből alakult testület áll, s mint ilyen ezen sorban áll, mint a pártlapok, melyek mögött megalakult pártok állanak.

Nyomadéka a sajtóban e körülményben alapozik, s mert kormány s létező pártok irányában független, de tekintélyes testület nézeteinek képviselője, s a kormány, sem a pártok működését nem ignórállják.

E közlönynek szellemével közelebbi ismerettségbe hozni olvasóinkat nemcsak hajlamunknál fogva óhajjuk, de azért is, mert tevékeny fűrgésében a mi sajtóképi mezünkbe is veti sarlóját néha, s mint pezsgő ifju erőktől várható — merész kezekkel.

Minden jóakarattal mellett csak egy számának juthattunk birtokába még, ezért nem szólnunk bővebben.

Másik lapunk, mely párttestület által alapítva, éppen ma megindul, a Hazánk, a balközép közlönye.

Ennek minden körülményeivel váltig megismerkedtek általunk olvasóink, ezentul is kiváló figyelemmel kísérendjük.

Mi ebben csak azon haladásunkat akartuk megjelteni, miszerint ez által a lapok mint speciális érdekek képviselői biztosabb s szabatosabb alapot nyernek s magával a képviselt érdekekkel összeolvadnak, a közönségnek is több garantiát nyújtanak.

Ehez még ma csak egy észrevételt ragasztunk.

*) Tesszuk azt ezennel, s mert mi is óhajjuk az érdeklőt társulatnak minél áldásosabb felvirágzását lapunk hasábjait készség el nyitjuk meg il domos szemcserek számára. Szerk.

A józan politikai irány a sajtó alakulásainál az új évben, a nagy lapokat tekintve, nagy lendületet nyert, a napilapoknál aránytalanul nagy túlsúlyban van az organizáló irány, a subversiv közlönyök felett. Ellenkezéleg áll a dolog a nép és élzlapoknál, az olcsó hetilapoknál a szélsőbal közlönyei szaporodtak a másik felett.

„Magyarország anyagi érdekei” című nemzetgazdasági lap IV. évfolyamának 1-ső száma e hó 7-én megjelent. A lapban nevezetes változás történt. Eddigi szerkesztője Szathmáry Károly a szerkesztést Halász Imre nagy tehetségű közgazdasági irónak engedte át. E változás csak is előnyére szolgálnak a lapnak; mert Halász Imre nemcsak alaposan képzett közgazdasági theoreticus, hanem különösen a magyar gazdasági viszonyokkal tüzetesen foglalkozván, érdekeinket élénk figyelmre tárgyává teszi. A lapnak 1-ső számában közli programját, mely a külföld nemzetgazdasági lapjai szerkesztésének mit sem enged. Jelenleg csak a közönség figyelmébe ajánlhatjuk ezen egyetlen szaklapunkat, annak idején, ha lapunk tere engedi, az itt közölt hozni s tartalmas cikkekkel egy-egy vázlatot alapos el nem fogjuk mulasztani.

A Pesti Napló utóbbi számában ugyancsak egy terjedelmes cikket közöl a Korizmis Somssich-féle dohányadó ellen. Az érvek, melyeket az általunk legközelebb ismertetett és megírált mód ellen felhoz az osztályadónak kivételensége, és másodsor azon körülmény, hogy a dohányadónak ily módon leendő meghonosítása mellett az egyes adózók sokkal jobban meg lesznek terheltek, mint a dohánymonopolium uralma alatt jelenleg vannak.

HATÓSÁGI ÉLETÜNK.

Hontmegye, a legutóbbi napokban, a keleti marhavész megállítására célzáló hozandó határozatok tekintetéből gyűlést tartott, melyben több észlezerül, határozatlanul tett intézkedések közt szarvasmarhavásároknak a vész tartalma alatt való megszüntetése is elrendeltetett. Minthogy azonban a megyei zárlat egy határozatban sem foglaltatik, mindenki szabadon vélt közlekedhetni szarvasmarhájával az egészséges helyeken és közlekedett is, ennek megállítására azonban jelenleg elhatározottak.

Ujpesti községe eddig a vacsi szolgabírósi járáshoz tartozott; minthogy ez azonban a hivatalos érintkezést igen megnehezíté, néhány ujpesti lakos folyamodványára, a miniszterium által e községek a pesti központi szolgabírói hivatalhoz osztatott be, s így ezen hatóságokhoz tartozik immár.

Nagybánya város képviselő testülete közlebbi közgyűlésében a folyó 1868. évi költségvetés tárgyalatát mindenek előtt; az utcazi világitásra, egy a piac és utcazi tisztogatására a tervezett mennyiségű nagyobb összeg szavaztatott meg; — kimondatván egyuttal, hogy a maga város, a piac és utcazi közeget gyűlni szokott sártrágyák bérbeadása utján jövedelmül bevesz, azon egész összeg a tisztaság fenntartására fordítassék. A sima járda folytatására ezer forint szavaztatott meg, de csak is az addig rakott járdák befejezésére, mert azok a várakozásnak éppen nem feleltek meg; rosak anyagból és rozslu készíltvén, gödrösek és sárosak.

A költségvetés szerint az 1868. évi bevétel 54,881 frt 56 $\frac{1}{2}$ krt; a kiadás 54,510 frt 57 krt tenne; ha ez előirányzat teljesen, tökéletesen követtetnék. A közgyűlés jogosan várja a tanácsot, hogy a legszigorubb gazdálkodást és ellenőrködést gyakorlandja; — annyal is inkább, mivel a költségvetésben sok, igen szükséges javításokra, vagy éppen semmi, vagy csak igen jelentéktelen összeg vétetett fel; leginkább azért, hogy a tisztviselők részére ez évben megszavazott nagyobb fizetéseket fennakadás nélkül megadni lehessen.

A „Függ. Lap.” magántávürgönyei.

Bécs, január 11. Mint hírlík, báró Werther porosz követ legközelebb más államférfi által fog felváltatni.

Florenz, jan. 11. Ma ujra nyitattak meg a kamarák. Az elnök jelentést tesz az ujévi fogadtatásról, Menabrea közli az új kabinet megalakulását s hozzáteszi, hogy a kabinet eddigi tagjai közül néhányan azért maradnak meg, hogy a kormány bizonytalan állapotát ne hosszabbítsák. Egyszersmind felszólítja a parlamentet, hogy a pénzügy és kormányzat ügyeinek elintézéséhez rögtön fogjon hozzá, s hozzáteszi, hogy azon veszélyek, melyek az országot körülveszik, a parlament magatartása által megszüntethetők. Nagyon is szükséges megakadályozni hogy a most emelkedő reactió fejének romboló tervei sikerüljenek, a melyek már eddig is annyi áldozatot követeltek. A pénz- és oktatásügyi miniszter új törvényjavaslatokkal fognak fellépni.

Berlin, jan. 11. A mai „Kreuzzeitung” jelenti, hogy Branchitsch tábornok tegnap Bécsbe utazott a végbíl hogy Miksa császárnak holttetemeinek ünnepélyes eltakarítása alkalmával jelen legyen.

UJDONSÁGOK.

— Ó császári és Apostoli királyi Felsége 1867. decz. 29-én Bécsben kelt legfelsőbb elhatározásával a nagy enyedi helv. hitv. evang. egyházközségnek temploma és terna kijavítására s egy új lelkészlak építésére, a mindkét hitfelekezettől evangélicus egyházi és iskolai célok előmozdítására rendelt évi átalányból 1000 (ezer) o. é. frtnyi segélyt méltóztatott legkegyelmesebben adományozni.

— A Haynald Lajos kalocsai érsek, mint volt erdélyi püspök által K.-Fejérvártot alapított, s az irdalmas nők vezetésére bizott kórházban az 1867-évbén gyógykezelésre felvettettek összesen 80-an. Ezek között volt 61 férfi, 19 nő. Nemzetiség szerint volt közöttük: 43 magyar, 11 német, 2 cseh, 2 morva, 4 lengyel, 1 bukovinai, 1 horvát, 16 oláh. Vallásra nézve volt 40 római katolicus, 11 görög egyesült, 7 g.-megyesült, 19 helvét vallású, 3 ágostai vallású; felgyógyulva a kórházból elbocsátott 65, felgyógyulás nélkül kilépett 7, meghalt 3, a kórházban maradt 5.

— Pécsét azon nagyobb bizottság, melyet a megyei közgyűlés októberben küldött ki, hogy tervet készítsen, mely szerint az Eötvös József b. által indítványozott „népnevelési egyesület” életbe volna léptetendő, decz. második felében ült össze a megyeház termében s hosszas vitakozás után, melyben a terv félreértése ép úgy, mint a felekezetiesség erős nyomást gyakorolt az ügyre, abban állapodott meg, hogy a közgyűlésnek ajánlani fogja az egyesület életbeléptetését, kapcsolatban azon „ideiglenes rendszabály” llyal, melyet az iskolaügyre nézve a megye már 61-ben magáévá tett.

KÜLFÖLD.

Szemle.

Ignatieff tábornok Bécsben időz! Ez most nálunk a nap főhíre, mely mint sötét felbő a verőfényt, úgy oszlatja el az alkotmányos miniszterium kinevezése fölött osztrák szomszédaink által érzett örömet, Giskra lakomákat, Beuszt-fáklyázéseket.

Lapok igazolják minapi tudósításunkat, hogy az orosz kormány csapatokkal szállotta meg a lengyel határokat. Beuszt gyakrabban érintkezik az orosz vendéggel, s az ügyes diplomata mindent elkövet hogy az orosz és osztrák vonatkozásokban nyilatkozó bizalmatlanságot és lehangoltságot szétoszlassa.

Különös irány vesz magának mindinkább tért az orosz és szláv lapokban. Fanatikus göggel izgatnak Ausztria és Magyarország ellen; szítják a nemzetiségi e lenszenvet, s olynemű fenyegetődéseknak adnak hangot, mintha Péter czár szellemen az éjszaki óriás csapatainak élén egy új bárbar betöréssel bajtaná végre tulajdon vegrendeletét.

Párisban, úgy mondják, a hangulat ismét kielégítő és békés irányzatokat mutat. Lapok dicsérve emlegetik a császárnak békés jellemű szavait, melyekkel Goltz gróft, az éjszaki „Bund” követét fogadta. És most már senki sem akarja hinni, hogy Franciaország serteve érezhetné ambícióját a porosz kabinet részéről.

Mi ugyan jól ismerjük ezen bókot értelmét, s többször is olvastunk már cikkeket, melyekben francia franciázt dicsért s a béke legbiztosabb reményeit szórták a hiszékeny nép elé — de csak azért, hogy annak figyelmét a politikától más felé, a békés munkásság örömei felé fordítsák.

Szüksége is lehet a kormánynak csillapító szerekre, mert a nép ereiben igen erősen lüktet a vér s a rest faj nem egészen épületes kitérésekben adja jelét vérmérsékletének.

Igy például a „Köln. Ztg.” párisi levelezője arról tudósít, hogy a mult napokban kemény összeütközés volt a katonatisztek és a nép között, s a nép azáltal vett magának méltó haragjában elégtelt, hogy a helyszínéhez közel eső kaszárnyát ostrom alá vette, hó és jégdarabokkal dobálta, az ablakokat beverte, miközben: „Vive la liberté, vive la republique, à bas le gouvernement!” hangzott a nagy tömeg között, s befejezésül a Marseillaise-t énekelték. De a katonák sem vették tréfára a dolgot, fegyvert ragadtak s az alkalmatlan tömeget szuronyokkal szétverték!

Olaszországban a politikai élet lassúságát a francia kormányval folyamatban levő tárgyalások élénkítik fel kissé.

Nem tudni, mely oldalról tétetett az első lépés a tractatoria, de e körülmény Menabrea állását szilárdítja.

Az egyeskedési alapul vett pontozatok, a mennyiben a lapok ebbeli tudósításainak hitelt adhatunk — két oldal feltevéteket tartalmaznak.

Az egyik Francia-, a másik Olaszországra szab kötelezettségeket.

A francia csapatok az egyházi államokból kivonuljanak.

Európai háboru esetére Olaszország neutraltást tartson.

Eszerint az egész olasz katastrofa nem egyéb mint captatio benevolentiae, vagyis erőszakos lekötelezés az olasz kormánynak, hogy európai bonyodalom esetében nem fog Poroszországgal szövetekezni — hanem nyugodtan ül odahaza.

Ha e hir való, úgy az olasz kormánynak római politikája ismét kedvező constellatiók közé

jut, s tudjuk, a diplomacia nem ismer következetességet, — egy új conventió talán nem tartozik a lehetetlenségek közé.

Franciaország helyzete most nem oly szerencsés, mint a hatvanas években s alig lesz képes a florenzi nagyravágyásnak határozott jamais t mondani, míg Bismarek a háttérben fűdözi az olasz politikát!

Konstantinápolyból írják egy bécsi lapnak, hogy a görög parlamentben történtek a török hivatalos köröknek sok gondot adnak. Fuad közlönye „la Turquie”, erre vonatkozólag azt mondja, hogy a hellén miniszterek beszédéből az tűnik ki, mikép csak a taktikát akarják megváltoztatni, nem pedig céljaikat is. Minthogy mozgalmak támogatása nem akart a portának veszélyt hozni, Törökországtól nyilvánosan, fegyveres hatalom által akarnak néhány tartományt kieroszakolni. Ezen tartományok, melyeket Hellasz óhajt, Kandia, Epirus és Thessalia, hol már gyanus tümenyenek mutatkoznak.

Három főnök Kyriakos, Gussios és Jelazopoulos, kik a hatóságától rablófőnököknek nyilvánítottattak, tényleg azonban derék hellén nyugaljazott tiszték, némely a hellén határhoz közel fekvő helységeket foglaltak el, s onnét készítik elő a mozgalmat. Fuad e napokban a nagy hatalmak kövéteinel panaszt emelt ezen új fölkelési kísérletek ellen, melyek állítólag Athenből intézettek. Ezen panasznak aligha lesz sok eredménye, mivel a nagy hatalmak a porta védelmére nem sokat fognak tethetni. Az angol, francia és állítólag osztrák kabinetektől Athenbe ádatott intőirat bizonyára keveset fog használni. A görök király kétségek nélkül rég lemondott volna ezen gondolatról, ha nem kért volna féltve, hogy azzal megbuktatja dynastiáját. Tény az hogy Görögországban senki sem uralkodhatik, ha zászlajára a panellenizmust nem írja. Oka ennek Görögországnak természetellenes összeállításában keresendő, valamint a nemzetiségi eszmében, mely a görögöket ártatja.

A keleti kérdés tavasszal bizonyosan egész Európát fogja igénybe venni. Még a szultán miniszterei sem titkolják el, hogy nehéz időknek néznek eléje. Azért a birodalom összes kormányszóló azon muzulmánok jegyzékét készítették el, kik fegyverfoghatók és harczerkedvelők. Ha azonban sikerülne 400,000 embert zászlók alá gyűjtteni, azon kérdés támad mikép lehetne ezeket fűntartani? Az új fegyverek is elmaradnak — a pénzhiány miatt. Egy belga társaság vállalkozott januárj 5. 000 Chassepot fegyvert szállítani, de csak néhány száz darabot küldhetett, mivel a török pénzügy miniszter mindig megígérte a pénzt, de sohasem adta meg.

Az olasz diplomatákra haragszának a konstantinápolyiak, mivel azok a krétaiaknál nyilván rokonszenveznek és ezen rokonszenvezékek gyűjtésük által adnak kifejezést. Így a smyrnai olasz főkonzul nyilvánosan gyűjtött pénzösszegeket és a krétai bizottmányok küllte Athenbe. Ezért, mint mondják, külön panaszt akarnak emelni.

Franciaország. A Vlkfrud párisi levelezője azt írja, hogy a háboru a francia császár lelkében elhatározott dolog. De hogy mily ürügy alatt fogja Poroszországot megtimadni, és az elfogadja-e a harcot vagy minden el fog követni, hogy azt elkerülje, azt még mind nem tudni, valamint azt sem, vajjon Oroszország és Anglia közbe fognak e lépni? Az bizonyos, hogy a császárnak a jelen viszonyok közt gyorsan kell esel-keudnie, mert dynastiájának életkérdése forog fenn. A helyzet már most is nyomasztó, a császár kiskoru fiát, kinek az országban semmi támasza, teljesen elnyomná. Azért érzi a császár, hogy ezen segíteni kell és hogy már sok időt veszített.

Mindazáltal vannak sokan, kik azt hiszik, hogy nem lesz háboru s ezen hitükben még inkább megerősíti őket a kormány mely minden erejéből iparkodik a francia népet, nemkülönbön a külföldet is meggyőzni arról, hogy a békét töle kitelhetőleg fűntartani akarja, s fogja is. Ez azonban nem igen sikerül neki A nép azért nem hisz a békében, mivel annak józan esze nem tartja összeegyeztethetőnek a békés szándékkal a hadsereg ujászervezését. A fegyvertárak és gyárak sürzőlődsét, az új fegyverzet szakadat an szaporítását, s a várak erődítését és felfegyverzését.

A Külföld még tudja, hogy Franciaországban kétségkívül létezik egy jelentékeny párt, mely háboruát kíván, mely a kormányt a harcmezőre igyekszik terelni, mivel hiszása kiállhatatlannak találja, hogy Poroszország katonai tekintélyével Franciaországgal egyenlően magas állást foglalt el.

ESTI POSTA.

Bécs, jan. 11. Tegnap miniszteri értekezlet volt, melyben Becke, Lönyay és Brestli vettek részt. Tárnya ezen értekezletnek a birodalmi budget volt. Az államadósság kérdése még nincs eldöntve.

Bécs, jan. 11. Egy a legközelebbi napokban tartandó miniszteri értekezletben azon instructiókat fogják kidolgozni, melyeket Haynald érsek (a ki ujabb hírek szerint a küldöttséget nem utasította vissza) Rómába fog vinni.

Kiadói nyilatkozat.

Kérjük a „Független Lapok” t. előfizetőit, miszerint a rendeltlenül megjelölt számok miatt bérmentetlen nyílt levélben (reclamatio) tudósítsák a kiadó-hivatalt, hogy az a fölmerült hiányosságokról rendelkezessék.

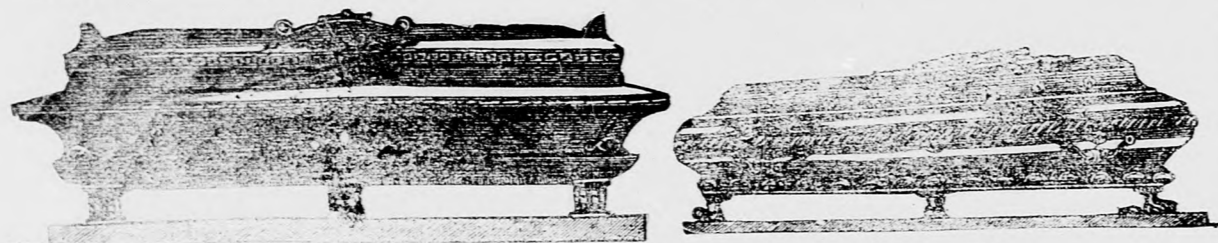
A „Független Lapok” kiadó-hivatala.

Kiadó-tulajdonos és felelős szerkesztő:
ZOVÁNYI J. MIHÁLY.

HIRDETÉSEK.

ENTREPRISE DES POMPES FUNEBRES.

Magyarországon főraktár: Pesten, hatvani-utca 1. szám alatt.
Alulról tisztelettel jelenti a nagyérdemű közönségnek, hogy kizárólag szabadalmazott mindenféle

éreczkoporsókkal

jól berendezett főraktárát — szilárdan finomított horganyból vasbordákkal minden színben bronzirozva vagy fényezve, a tárgyhoz méltó számos saját szerkezetű díszítésekkel eddig még el nem ért fokélyben — megnyitotta.

Kaphatók itt mindenféle bársonykoporsók, koporsóvankosok, moire, atlasz, tulle, angolais, tarlatannal stb a legdiszesebben feldíszítve Koporsóderékalkak atlasz és zítzből stb. Koporsófátyolok (szentfüdelek) valódi francia blondtönd belf. csipke és virágokkal ékesítve, selyem, tulleanglais, tarlatan és más szövetekből. Halotti öltönyök atlasz, selyemből stb. csipke és virágokkal a legesimesabban feldíszítve.

Tisztelettel

Kortsák J.

Fiók-raktár: József-külvárosban, statio-utca 31. szám alatt van.

SÍK JÓZSEF,

viasz-gyertya-készítő
PESTEN,

ajánlja a t. ez. közönségnek dúsán felszerelt

viasz-készítmények raktárát,

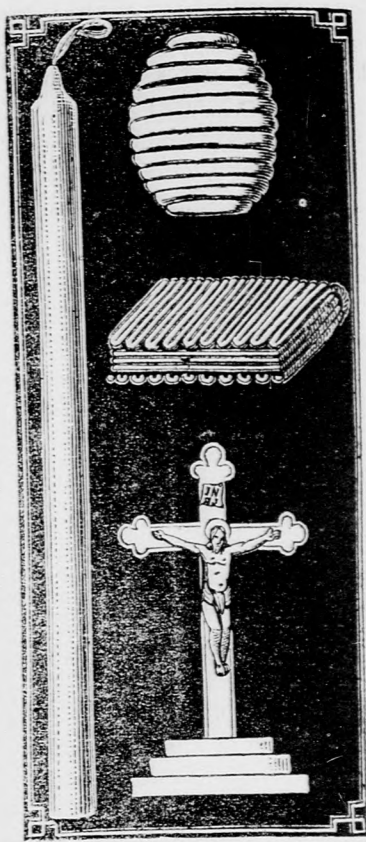
fehér viasz-gyertyáit,

valamint több százféle

legfinomabb viasz-készítményeit

legnagyobb választékban s legújabb minták szerint nem különben tiszta fehér és sárga viaszát, nagyban és kicsinyben.

Megrendelések a legolcsóbb áron és a legpontosabban eszközöltetnek.

Lakik:

3 dob-utca 5. sz.

Boltja:

Kigyó-utca 2. sz.

„A HAZA”

magyar életbiztosító bank
PESTEN,

1867-ben két millió alaptőkével alapítván,

ajánlja magát mindennemű élet s jövedékbiztosítás elfogadására.

továbbá általános belépésre életbe lépteti az általa szervezett „Tulélési csoportokat”, mint szintén az általa képzett s eddig a birodalomban működő életbiztosító társulatok egyikénél sem alkalmazott „Temetkezési egyleteket”, melyek utóbbiak még a legvagyonalanabbaknak is alkalmat nyújtanak temetési költségek biztosítására.

A „Haza” oly előnyöket nyújt biztosítottainak, melyeket eddig más intézet föl nem mutatott és díjtáblái a czélnak legmegfelelőbb műveleteken alapszanak. Mint fényes bizonyíték szolgáljon, hogy 1867-ki szeptember 1-től a mai napig

négy és egy fél millió ftot haladó

bevállási ajánlat nyújtott be a „Hazánál.” Biztosítási feltételeket, díjszabályokat s minden ide vonatkozó fölvilágosítást legnagyobb készséggel nyújt a bank igazgatósága Pesten, (Deák Ferencz-utca 5. sz.) vagy pedig vezér, fő s alügynökei.

A bank közegei:

elnökség:

Gróf Forgách Antal,
elnök.

Gróf Nádasdy Lipót,
tisz. elnök.

Pulszky Ferencz,
alelnök.

Választmány:

Csapó Vilmos, Ertl Károly, Holitscher Fülöp, gr. Keglevich Béla, Nádosy György, Kern Leo, Mandl János, Maygraber Ágost, Nyiry József, Siráky E. M., Takácsy Miklós.

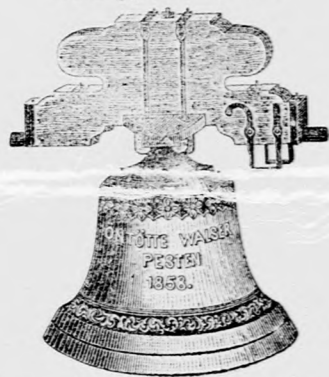
Igazgatóság:

Grabovszky György, Koppél L. M., Koben Jakab, Rösner F. M. Kiss Zsigmond, vezénylő igazgató.

Az eddig fölállított vezér és főügynökségek:

Aradon: Tedeschi János urnál, Beszterezbányán: Kotiers és Raner uraknál, Brassóban: Laszlo Gyula urnál, Debreczenben: Szatmáry testvér uraknál, Eszéken: Laypezig urnál, Győrben: Brunner S. és Fia uraknál, Kassán: Brillich Ferencz urnál, Kolozsvárott: Bogdán István urnál, Losonezon: Koller D. F. urnál, Miskolczon: Bede Laszlo urnál, Maros-Vásárhelyen: Novák Bogdán urnál, Nagy-Kanizsán: Neuberger M. urnál, Pozsonyban: Günther M. Vilmos urnál, Pécsen: Weidinger J. urnál, Szathmárott: Weisz János urnál, Szegeden: Burzer Zsigmond urnál, Székes Fehérvárt: Pete Dániel urnál, Sátoralja-Ujhelyben: Világfy Pál urnál, Temesvárott: Magyar testvér uraknál, Zomborban: Heindhofer urnál, Zágrábban: Poverzanovic A. urnál, Bécs- és Prágában: Epstein L. urnál, Triestben: Weisenfeld J. urnál, Lembergben: Gablenz Gyula urnál.

Harang-fa-koronával.

Fakorona régebbi szerkezetű

WALSER FERENCZ

harangöntő Pesten,

nagy-kereszt-utca 5. sz.

ajánlja magát t. ez. közönségnek és a tisztelt községeknek tiszta hangu

harangok

vas sisak és fa-koronával mindennemű nagyságban, valamint mindenféle

tüzi feeskendezők és szivattyúk

a legújabb és legjobb szerkezet szerinti elkészítésére.

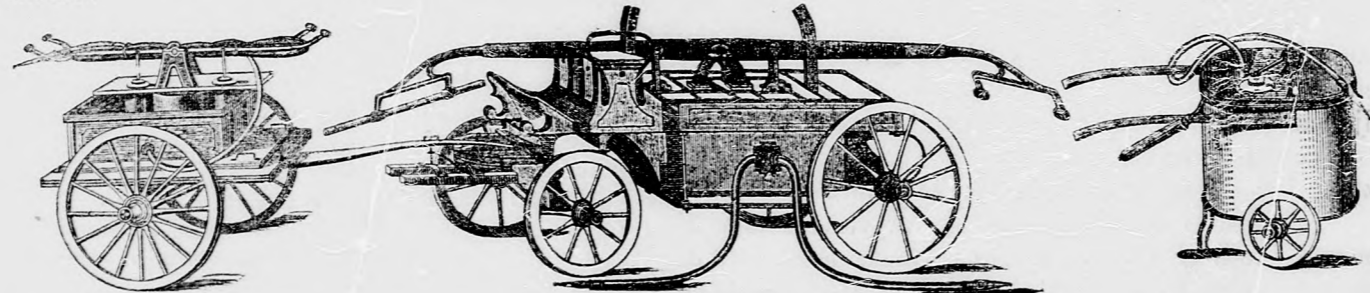
Harang vas-sisakkal.

Szabadalmazott öntött vas-sisak legújabb szerkezetű

Ezen az én módszerem szerint megújított és a magyar kormány által szabadalmazott, öntött vas-sisakai felszerelt harangok azon előnyvel bírnak, hogy a legtovábbi időig tartósak és még nem ropolnak, továbbá hogy a harangzás igen kevés erőt vesz igénybe és a torony biztonságát nem veszélyezteti, mi mellett még a harangszék minden részétől mentve van.

Kivánatra régi harangok s mindenkor új falalmányom szerint a legolcsóbban átváltoztatnak és az új felszerelést álltatnak.

Pest 1868. Gyorsajátómása az Első magyar egyesületi könyvnyomdának (Fanda és társainál) 3 korona-utca 18. szám alatt.

Az 1868-ki farsangi idényre.

Stein József

Hajfordorító-terme

urak és hölgyek számára

ferenczrendiek tere 7. sz. a.

ajánlja a t. ez. urhölgyeknek legújabb divatu francia hajkészlékeit.

Hasonlóképen ajánlkozik a t. ez. uri közönségnek borotválkozásra.

NB. Rocco-Párokak nagy választékban az álarcos báloknál való használatra jut nyos áron kibérelhetők.

Minden megrendés 24 óra alatt pontosan eszközöltetik.